

A photograph of a man with a beard and mustache, wearing a blue shirt, holding a ripe red apple from a tree branch. The background is a blurred orchard with green leaves and other red apples hanging from the branches. The lighting is soft and natural, suggesting an outdoor setting.

# Skridt for skridt ind i bibeltekstens budskab

*SKITSE TIL EN FRUGTBAR BIBELSTUDIEMETODE*

---

AF NICOLAI WINTHER-NIELSEN

*Hvordan kan vi høste frugten af det, vi læser i Bibelen?*

**J**eg elsker æbler. Men for at få gavn af dem skal jeg kravle op i træerne og plukke dem, samle dem i kasser og beskære træerne. Sådan er det også med bibelstudiet: Det er et slid for at samle åndelig føde.

Den sande discipel er nemlig som ”en husbond, der tager nyt og gammelt frem fra sit forråd” (Matt 13,52). Han slider for føden (Ordsp 6,7f) og høster frugten af det (2 Tim 2,6 jf. 1 Kor 9,7). Vi lever ikke af løsrævne vers og/eller fortolkninger, men af frugten af vores arbejde med bibelteksterne.

Det følgende er en opskrift på, hvordan en læser kan arbejde sig ind i bibelteksten med en metode, der hjælper til at få samlet frugterne op én for én og med det fulde udbytte. Det er et målrettet og veltilrettelagt skridt for skridt-bibelstudie.

## De tre b'er og bronzeslangen

De tre vigtigste skridt er de tre b'er: Gennem *bibelteksten* finder vi ind i det *budskab*, der skaber tekstnær *bibelbrug*. De samme skridt kan også beskrives med de faglige betegnelser *komposition*, *kerne* og *kommunikation* (tre k'er).

De tre b'er (eller k'er) gør det nemmere at huske de forskellige skridt. Af samme grund er der også først tre underpunkter, som begynder med bogstavet *a*, dernæst tre med bogstavet *n* og til sidst tre med bogstavet *k*. Bibellæseren kan dermed huske metoden gennem et kunstigt huskeord *ank*, som er sammensat af de 3x3 begyndelsesbogstaver.

Alle ni skridt er sammenfattet i den følgende skematiske oversigt.

### 1) Bibeltekst (Komposition)

- 1.1 Afgrænsning
- 1.2 Afsnit
- 1.3 Argumentation

### 2) Budskab (Kerne)

- 2.1 Nøgleord
- 2.2 Nærlæsning
- 2.3 Nyhedsværdi

### 3) Brug (Kommunikation)

- 3.1 Kontekst
- 3.2 Kanon
- 3.3 Kirke

Hvordan anvender man så de ni skridt i *ank-metoden*? Det kan jeg bedst forklare ved at tage fat i et konkret eksempel.

Jeg har valgt en central tekst i Gammel Testamente (GT), hvor Gud redder de slangebidente med et blik på en bronzeslange:

*“Så rejste de af sted fra bjerget Hor i retning af Sivhavet for at drage uden om Edoms land. På vejen tabte folket tålmodigheden, <sup>5</sup>og folket talte imod Gud og imod Moses: »Hvorfor førte I os ud af Egypten for at dø i ørkenen? For her er ingen brød og ingen vand, og vi afskyr den elendige mad.« <sup>6</sup>Da sendte HERREN giftige slanger ind blandt folket, og de bed folket, og en mængde af Israels folk døde. <sup>7</sup>Så kom folket til Moses og sagde: »Vi har syndet, for vi har talt imod HERREN og imod dig. Bed til HERREN, at han vil fjerne slangerne fra os.« Da bad Moses for folket, <sup>8</sup>og HERREN sagde til Moses: »Lav en giftslange og sæt den på en stang. Der skal ske det, at enhver, som er blevet bidt og ser på den, skal forblive i live.« <sup>9</sup>Så lavede Moses en bronzeslange og satte den på en stang, og så skete der det, at når en slange havde bidt nogen, og han så hen på bronzeslangen, da forblev han i live.*

(4 Mos 21,4-9 – Den Frie Bibel; bronze er i øvrigt en mere korrekt oversættelse end kobber)

## Afgrænsning, afsnit og argumentation

Det første skridt ind i en bibeltekst går ud på at vide, *hvor* man skal bevæge sig rundt. *Afgrænsningen* af, hvor teksten begynder og slutter, kan ikke nøjes med overskrifter i en oversættelse eller læsninger, som bruges i gudstjenesten. Læseren skal selv finde frem til de skift til nye begivenheder, emner, personer eller tidsrammer, som typisk sker i begyndelsen og før slutningen af en ægte afgrænset tekst.

Fortællingen om bronzeslangen er tydeligt afgrænset fra Israels sejr ved Horma (4 Mos 21,1-3) efter de 38 års vandring i ørkenen. Nu *rejste de af sted* (21,4), og chokerende læser vi, at det går galt igen i næste generation. Efter dette uhyggelige mellem spil genoptages rejsen (20,22; 21,10).

I det næste skridt skal læseren finde de bærende bjælker under gulvet, som giver fast grund under fødderne. Bibelteksten består ofte af små enkeltstående begivenheder eller separate temaer, der inddeler teksten i klare *afsnit*.

Vores superkorte fortælling kan opdeles i tre afsnit gennem skift af grundled. Først er folket grundled for fortællingen om oprøret (v.4b), derpå følger Herrens reaktion (v.6) og til sidst Moses' forbøn (v.7c).

Det tredje skridt under ”Bibeltekst” handler om at gå alt igennem skridt for skridt fra ende



**Nicolai Winther-Nielsen,**  
f. 1953

Professor i GT på Dansk Bibel-Institut  
nwn@dbi.edu



*Vi lever ikke af løsrevne vers og/eller fortolkninger, men af frugten af vores arbejde med bibelteksterne.*

#### ANK-METODEN PÅ DBI

Gennem platformen *Bible Online Learner* bruges den metode, som jeg har skitseret her i artiklen, på Dansk Bibel-Institut (DBI) til træningen af næste generations fortolkere, bibeloversættere og forkyndere.

Metoden er frugten af mange års forskning og undervisning ud fra den hebraiske tekst, og den hjælper bibellæseren til at gøre nye og friske opdagelser i teksten.

til anden. For hver eneste sætning overvejer man, om tankegangen videreføres, uddybes med flere detaljer, eller noget nyt begynder.

Denne optrævelse af *argumentationen* kan i øvrigt vises ud fra Den Frie Bibel.<sup>1</sup>

Men nu tilbage til vores tekstafsnit, der begynder med: ”På vejen tabte folket tålmodigheden” (v.4b). De anklager Gud og Moses for at have ført folket ud i ørkenen for at dø (v.5), men indrømmer faktisk også, at de selv afskyr den elendige føde – altså mannaen! Herren reagerer i den næste episode ved at sende giftslangerne, så først nu slår han ihjel (v.6). Folket bekender i et citat deres synd, og Moses skal bede Herren om at fjerne slangerne (v.7). Den tredje episode er Moses’ forbøn (v.7b) og Herrens instruktion til Moses om bronzeslangen (v.8), som straks implementeres (v.9).

#### Nøgleord, nærlæsning og nyheden

Når vi i alle mulige sammenhænge taler med eller til nogen, vælger vi ofte ord, som vi tror, at tilhøreren kender til, og så introducerer vi nye ord, der kan forstås i forhold til de kendte ord, og vi kan også fremhæve visse ord. Det er lidt som at male et landskab som baggrund for nogle figurer, vi maler i forgrunden, og vi kan kæle for særlige detaljer for at sikre os beskuerens opmærksomhed. Et budskab skabes af en passende blanding af velkendte ord, spændende formuleringer og helt nye ord og tanker.

Sådan er det også med en bibeltekst. Derfor leder vi i det første skridt under ”Budskab” efter genkendelige genstande. Kernen i teksten formidles gennem *nøgleordene*, som er enkeltord eller beslægtede begreber, der gentages flere gange og dermed fastholder tekstens grundlæggende emneområder. I fortællinger er det ofte persongalleriet eller begivenheden, mens det i poetiske tekster typisk er beslægtede ord fra troens verden.

I vores fortælling er det første nøgleord *folket*, der gentages hele syv gange (v.4b-7). Det er et interessant skifte i ordvalg, fordi der forud har været tale om, at *Israel* sejrede ved Horma (21,1-3). Det andet nøgleord er de *giftige slanger*, som introduceres i vers 6 og igen omtales i vers 7 og 9 som den dødelige straf over det oprørske folk.

I det næste skridt går vi efter den udsmykning og oplevelse, som teksten efterlader. Her vil jeg kalde det *nærlæsningen*. Vi undersøger tekstens litterære brug af narrative, retoriske og poetiske træk. Særlige udtryk og mønstre kan fremhæves gennem stilistiske virkemidler, som kan gøre indtryk på læseren. Det kan være overraskende formuleringer, skæve vinkler eller overlæsset beskrivelse.

En af de usædvanlige vendinger er ”en mængde af Israels folk døde” (v.6), for denne stilistiske udpensling beskriver folket som en oprørske pøbel, der ikke tilhører det rette Israel. I vers 9 gentages ordret, at Moses gør, hvad Herren befalede i vers 8. Moses er forbeder og frelsesredskab på Herrens vegne for at redde folket, der havde angrebet både Gud og Moses (v.5).

Under nærlæsningen kan man også trække på fortællingerne i Anden Mosebog 17,2-5 og Fjerde Mosebog 11,1f, der er bygget op efter samme mønster. Ved nærmere eftertanke opdager læseren, at folkets fald og straf gradvist forværres, men også at Gud involverer sig dybere i at holde folket i live.

Det sidste skridt under ”Budskab” er at gå efter skatten. *Nyhedsværdi* bruges som en betegnelse for det egentlige informative sigte, som påkalder sig opmærksomhed. Det er ofte sjældne og overraskende oplysninger, som ikke er nævnt før, i hvert fald ikke på den måde, men det kan også være kendt stof, der nu skal hamres fast med syvtommersøm. Nyheden formuleres ofte hen mod slutningen for at fremhæve tekstens fulde budskab.

## Ved nærmere eftertanke opdager læseren, at folkets fald og straf gradvist forværres, men også at Gud involverer sig dybere i at holde folket i live.

Nyheden i denne tekst afsløres ved, at der i vers 8-9 ikke længere tales om folket, men om hver enkelt person, der blev bidt af en slange. I vers 9 henvises også to gange til den bronzeslange, som Moses lavede for at redde folket. Ved at se på den *forblev [de] i live*,<sup>2</sup> som det hedder i andre situationer om Guds redning af mennesker fra døden (2 Mos 1,19-22; 22,17; 33,20. 3 Mos 25,35f).

### Kontekst, kanon og kirken

Når teksten er læst, og ordenes indhold og betydning er klarlagt, kan man fokusere på *brugen* af bibelteksten.

Her går læseren – i det første skridt – ud i området. Begrebet *kontekst* anvendes i mange forskellige betydninger. Ord kan nemlig forklares først og fremmest ud fra de lange bibelhistoriske linjer, men også ud fra en særlig kulturhistorisk baggrund i samtidige tekster fra oldtidens Mellemøsten eller ud fra en faglig kontekst i teorier om teksternes tilblivelse som historiske kilder.

*Bibelhistorisk* er det interessant at se, at bronzeslangen ellers kun nævnes på Hizkijas tid – og dér som en misbragt kultisk genstand (2 Kong 18,4). Det er en isoleret historisk notits, som vi ellers ikke ved noget om fra andre kilder. *Kulturhistorisk* kan man sammenligne med tekster om slangekulden i de gamle religioner, og derved bliver det tydeligt, at teksten helt undgår slangebesværgelserne i samtidens religion. Det er totalt nyt og unikt, at et blik på en bronzeslange kan skåne for død – det er ikke magi, men et under.

I det næste skridt går læseren i bogarkivet. Her kan paralleller fra hele den bibelske *kanon*

i GT og NT belyse indholdet i de vigtigste ord i teksten, så tekstens åbenbaringshistoriske budskab udfoldes.

Der er mange bibelske referencer til folkets oprør (Sl 78,19.34), og Paulus knytter an til dette frafaldstema (1 Kor 10,9 jf. 2 Mos 16,3; 17,3). Moses er en forbeder som Abraham, Samuel, Jeremias og mange andre, og han betoner denne vigtige opgave (5 Mos 9,20.26). Det er dog *bronzeslangen*, som i Den bibelske kanon bliver det eneste historiske forbillede på, hvordan Jesu ophøjelse på korset skænker liv (Joh 3,14f). Den direkte sammenhæng mellem de to tekster fremhæver tekstens dybeste potentiale.

Det sidste skridt under "Brug" er springet op i nutiden. Læseren må overveje, hvordan teksten kan bruges som effektiv kommunikation inden for *kirken* og i dens mission. Det kan være i forhold til aktuelle debatter om gudssyn, frelse og lidelse, men det kan også være etiske spørgsmål om køn og seksualitet, social retfærdighed eller naturbeskyttelse. Og så må den kristne læser i dag også overveje, hvordan teksten har betydning for mission og Guds globale kirke.

Jesus bruger bronzeslangen som et billede på sin egen død på korset, og frelsende tro er at "se" på ham, hvorved man "beholder livet" for evigt (Joh 3,14-16). Fortællingen kan også bruges til at vise et alternativ til religionernes magiske forestillingsverden.

Lucas Cranach den ældre (1472-1553) brugte i øvrigt bronzeslange-fortællingen som illustration af loven og nåden i malerier fra 1529 og fremefter. Det indikerer, at netop den fortælling sammenfatter det centrale i en luthersk forkyndelse for ham.

- 
- 1 [denfriebibel.dk/show.php?bog=4mos&kap=21&fra=4&til=9](http://denfriebibel.dk/show.php?bog=4mos&kap=21&fra=4&til=9). Under *Læseoplevelse* vælges *Eksegetisk layout*. Her kan man for hver sætning se, om den er parallel med den forudgående, underordnet og afhængig af den, og hvordan den nye sætning knytter an til den tidligere tekst. Oversættelsen bruger Bible Online Learners indrykninger, så læseren kan følge med i grundteksten ([bibleol.3bmoodle.dk/text/show\\_text/ETCBC4-translit/Numeri/21/4/9/](http://bibleol.3bmoodle.dk/text/show_text/ETCBC4-translit/Numeri/21/4/9/)).
  - 2 Min forståelse af "at beholde livet" er knyttet til min tolkning af, hvad det vil sige "at leve ved loven" – jf. min artikel "Mosebøgernes brug som vejledning" i Jakob Valdemar Olsen (red.): *Den kristne forkyndelse*, Kolon 2018, s. 59